

נה:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מסורת הש"ס

עין משפט
גרי מצוה

(א) [תוספתא פ"ח ע"ג]
(ב) [תוספתא שם ע"ג]
(ג) [לעיל טו, ד] [גרסאות]
(ד) [ל"ג גרסאות]

הגהות הב"ח

(א) גמרא שנוטל בידו
ונותן לתפוח: (ב) שם
וחזרי לומר דב"ב אין:
(ג) רש"י ד"ה פקוקה וס'
שלא יוכל לירד: (ד) ר"ח
גר"י דב"ב סימנין:
(ה) חוס' ד"ה אכל וס'
ונפקה הובא ג"כ והוא
משנה שלמה פ"ה דמלא:
(ו) ר"ח א"ר הווא וס'
רבי יהודה וס' והתחמיר
למלאות הציגות ורחת
סיון על הציגות
ולתחמיר תנא עליו ברכה:

אכל לא בוצרין. לפי שנוטלין בנת טמאה וגורם טומאה הוא שנוטלין
לגת לשם דריכה הוא ודריכתו מטמאם וקודם דריכה ודאי לא מקבלין
טומאה דטמאה לא הוכשרו והא דקיי"ל (א) הוצרך לגת הוכשר היינו
היכא דהוכשר ודאי וקסנר וקסנר

וישראל העושה פירותיו בטומאה
עובר עבירה הוא שחייב נטויה על
כך הלכך אפילו דורכין נמי אסור
שדריכתו בעבירה בנת טמאה
ודריכתו הוא עיקר טומאתו כשנעשין
משקה הן טמאין ע"י הגת ואסור
לסייע ידי עובדי עבירה אלא פורשין
ממין כדי שלא ירגיל בכך אכל עובד
סוככים לאו עובר עבירה הוא שלא
נעשו: אכל מוליין עמו סוככים.

ריקניות לגת ומביאין עמו חביות
מלאות מן הגת דלון כאל עבירה
דמאחר שנטמאו בנת מותר לתת היין
בחביות טמאות: לא לשון ולא עורכין
עמו. שכל מעשה עריכה זו בעצירה:
לפלט. שאופה את הפת: גמ'
שפסחיל לימשך. שהגת עשויה
במדור ומשעה שהוא נמשך מזד
העלין ללד התחמיר קרי' יין:
פקוקה. שפקוקה הציור ע"פ הכור
שלא (א) יכול לירד והוא היתה כולה
מלאה ענבים ולא נמשך בה יין ולא
זו ממקומה אלא נתקן שנסחט שם
עומד: ומקשין והא קתני עד שירד
לכור. אכל לנמשך לא חיישין: ה"ג
בנת פקוקה ומלאה. ואשמעין בנת

מלאה אין בה משיכה עד שיטול פקק שפסחיל וירד היין והוא משיכמו
מיד: והשאר מותר. והא הכא דהתחיל לירד והרי נמשך וקתני מה
שגת מותר: בד"ד (ו) דצ"ד סימנין הן: אין בוצרין עס העובד סוככים
כו'. וה"ה לשראל העושה פירותיו בטומאה ומוסיף עליו ישראל שאל
אין דורכין עמו. בצירה היא גרם טומאה שבהוצר מוליכו לגת
והגת טמאה: ידי עובדי עבירה. לעיל פסמי: אכל דורכין עס
העובד סוככים. דכיון דכבר נטמאו ועובד סוככים לאו עובר עבירה
הוא שלא נעשו: שרי: ולא חיישין לרבי הווא. למישריה משום
משתכר בלסורי הגאה משהתחיל לימשך דליון יין עד שירד לכור:
ואין

התחיל לימשך ומשמע אפי' התחיל לימשך ומשני בנת פקוקה שפקוקה הציור
ואינו מקנה כלל ולא גרסין ומלאה וכן כפי' רב"מ לא גרס ליה ולי גרסין ליה בעי
למירר ומלאה שטמאה על מלואה שאינו נמשך
כלל ללד הכור ולפי' זה אם פינה הענבים אילן ואילן ונשאר היין כאל המעכה כיון
שלא הניח שם גרגותיו
לסמן היין אלא אם מושך היין מן הגיגית דרך הכורא אין לך המעכה גדולה מזו
או אם שולה בגומא כשנתון הגיגית כוס מלא אין אם
הוא מתכסין לשלוט מן החרצנים ומן הצינן יש לחוש קלת להמעכה ואם אינו
מקפיד בחרצנים וצינן אין כאל המעכה ושרי ואפי' כיצד לוקחין
יין בגיגית העובד סוככים המלאות ענבים דרוכות למה אין לו לחוש כי
שמה כבר התשיכו העובד סוככים יין מהם וחזרו ומלאום ענבים
דבשלמא בגיגית קטנות שנוצרין בהן ומביאין אותן מן הכרס אין לחוש כי
אין דרך להמשיך יין מהם אכל בגיגית גדולות יש לחוש כיון
שהעלים ישראל עיניו מהם ומחמת חשש זה יש שעומדים שם בצרר כשמלאין
הגיגית ואפי' כי חותמין אותה כשרוצין שיהא שם בגיגית ב'
ימים או ג' ימים ומביאים ראייה מהירושלמי דקאמר על מתני' דלוקחין גת
בעטותיה גת ר' חנין והוא שלא העלים ישראל עיניו ממנו ועוד כתב
שם בהלכות דורכין עס העובד סוככים ומסייעין אותו אם נחעלם מעיניהם
נעשה יין נסך אלא מה שמע מחוץ הירושלמי שיש לחוש למשנה
ראשונה לשמא יחזיר גרגותיו לגת או למשנה אחרונה לשמא ממשיך ממנו
אכל ר"י פי' שיש להקל ולומר שאירושלמי לא אסר אלא בנת
בעטות יפה ויש בה יין הרבה ויכא לימשך ממנה בקל אכל בגיגית שלט
אין בהם יין כל כך לפי שאינם דרוכות יפה ולא חיישין להמעכה
ורבינו יהודה פי' דהירושלמי קאי אמשנה אחרונה וכו' שהמשיכו ממנו
כבר נעשה יין ולפיכך נאסר כהעלמת העין דלא לחוש שמה החזיר
כלי הכור או גרגותיו לגת והיה דר' חנין נמי קאי אמתני' דקתני ירד
לכור מה שצנור אסור והשאר מותר והשם איכא למיחש בזה
דכיון שירד היין מן הגת לכוור יש לחוש שמה יחזיר כלי הכור וגרגותיו
לגת ולכך נרץ שלא יעלים ישראל עיניו ועוד כתב רבינו יהודה ו"ל
ומאלד יש להחמיר בצ"ד המעכה והמחמיר (א) לתת סדן על הגיגית
ולמלאות הגיגית ולחומתה תנא עליו ברכה ויש שהיו רוצין למלאו חן
בעיני העובד סוככים והיו העובד סוככים דורכים עמהם בגיגית
קודם המעכה ושמע ר' יעקב והקפיד ור"ה לנדחם אם לא ישמעו וישונו
ולא יעשו עוד כך כי אולי אסרו לפי משנה אחרונה דריכה קודם
המעכה אטו אחר המעכה אפי' דלא גוררין לקמן צ"ר ליה אטו לא צ"ר
לידיה וא"כ יש להחמיר שלא לדרוך עובד סוככים יין ישראל כלל
ועוד שמה ידירין לומר לאחר שיתחיל היין למשך בגיגית עמהם לפי רש"י
וכ"נ דבזחא שעושין העובד סוככים בגיגית למשך היין חסוב המעכה
כמו גרגותיו והקונה יין מנגות העובד סוככים נרץ ליהרר שלא
תהא ברוח בגיגית ודוקא ברוח גדולה כעין פי חצית לא חשב המעכה
מאחר שהענבים נמשכים דרך שם עס היין: אין בוצרין עס העובד
סוככים בנת. פי' וה"ה עס ישראל עשושה פירותיו בטומאה
דאיכא תרתי דמסייע ידי עובדי עבירה ועוד שגורם הטומאה
ולכן לא אנטרין למיתני נמי הא אכל קשיא למה נרץ למיתני
אין דורכין עס ישראל עס שיראל וכו' פשיטא השתא אין בוצרין
עס העובד סוככים דליכא אלא גרם טומאה דרבנן דריכה עס
ישראל דאיכא סיוע טומאה דאורייתא לא כ"ש ו"ל דלפי מאי
דפרישית דאורייתא כסוף דריכה נחא דאנטרין לאשמעין
שאסור לסייע ידי עובדי עבירה אפי' שצד התחיל בעבירה:

ואין

אבל לא בוצרין. פי' לפי שנוטלין בנת טמאה וה"ה דהוא מצי
למירר שמה ויבארנו בכלים טמאים ונ"ל כי לפי מה שפ"ה נחא
דאפי' אם בלרם בכלים טמאים לא נטמאו עד שלא הוכשרו דטמאה
לא הוכשרו: אבל מוליין פת אפי' שרי. פי' אופה הפת ולא

נהירא דה"ל למירר לתנור ועוד
דלמיררין בתוספתא (א) אין מסייעין נחמס
העושה בטומאה ואין מוליין עמו
(ב) (גרונות) לתנור לכן נראה פלט
נחמס קטן שולקחין הרבה ככרות
ביחד אכל ודאי הולכה לתנור למוכרם
על יד על יד וטמאה דמוליין עמו
פת לפלטר היינו משום שכבר נגמרה
מלאכת העבודה זו מלאכה אחרת
היא אכל ודאי הולכה לתנור למוכרם
שזו היא סוף הלישה (א) ונפקה הובא
(ב) דף טו. נמי משמע דפלטת הוא
נחמס קטן דקמי נחמס מחד גבול
וצין פלטת משרי תלת גביר וצין
וצירושלמי נמי קאמר פלטת משמע
הוא כמנה נחמסין: א"ר הווא
יין כיון שהתחיל ל"פשיך כו'. פי' ה
שהגת עשויה במדור ומשעה שהוא
נמשך מזד העלין ללד התחמיר קרי'
יין ונכסמך נמי פירש בנת פקוקה
ומלאה ולא נמשך בה היין ולא זו
ממקומה אלא נתקן שנסחט שם
עומד נראה מחוץ פירוש דאפי' בנת
ענבים אם פינה החרצנים אילן ואילן
ונשאר היין ללד אחד היו התחיל
לימשך וה"ה נמי בגיגית שלטו
שדורכים בהם וכן פי' רש"י ו"ל הלכה כמשנה אחרונה
כרב הווא דאמר יין כיון שהתחיל לימשך עושה יין נסך ואם מפנין
גרעיתם בגיגית אילן ואילן כדי שיכנס היין בלמיעותו נראה
(לר"י) [גרסין] אין לך המעכה גדולה מזו ועושה יין נסך עכ"ל
ו"ל לפירושא שפינה הגרעיתם עד שולי הגיגית שאם לא פינה כי
אם למעלה אין כאל המעכה כיון שיש ענבים תחתיה מדע דהא
תנן במתני' אפי' שטול בידו ונותן לתפוח וא"כ פינה הענבים
אילן ואילן ואפי' שרי בנת פקוקה ומלאה אפי' לרב הווא
דממשי כסמון אלא לאו ש"מ דהיה איכא לאוקומי שעדיין לא פינה
עד שולי הגת ור"ת פירש שהתחיל לימשך להתחיל לקלח מן הגת
קודם שירד לכור ופירין תנן לוקחין גת בעטותיה אפי' שטול בידו ונותן
לתפוח ואינו מקנה כלל ולא גרסין ומלאה וכן כפי' רב"מ לא גרס ליה ולי
גרסין ליה בעי למירר ומלאה שטמאה על מלואה שאינו נמשך
כלל ללד הכור ולפי' זה אם פינה הענבים אילן ואילן ונשאר היין כאל המעכה
כיון שלא הניח שם גרגותיו
לסמן היין אלא אם מושך היין מן הגיגית דרך הכורא אין לך המעכה גדולה
מזו או אם שולה בגומא כשנתון הגיגית כוס מלא אין אם
הוא מתכסין לשלוט מן החרצנים ומן הצינן יש לחוש קלת להמעכה ואם אינו
מקפיד בחרצנים וצינן אין כאל המעכה ושרי ואפי' כיצד לוקחין
יין בגיגית העובד סוככים המלאות ענבים דרוכות למה אין לו לחוש כי
שמה כבר התשיכו העובד סוככים יין מהם וחזרו ומלאום ענבים
דבשלמא בגיגית קטנות שנוצרין בהן ומביאין אותן מן הכרס אין לחוש כי
אין דרך להמשיך יין מהם אכל בגיגית גדולות יש לחוש כיון
שהעלים ישראל עיניו מהם ומחמת חשש זה יש שעומדים שם בצרר כשמלאין
הגיגית ואפי' כי חותמין אותה כשרוצין שיהא שם בגיגית ב'
ימים או ג' ימים ומביאים ראייה מהירושלמי דקאמר על מתני' דלוקחין גת
בעטותיה גת ר' חנין והוא שלא העלים ישראל עיניו ממנו ועוד כתב
שם בהלכות דורכין עס העובד סוככים ומסייעין אותו אם נחעלם מעיניהם
נעשה יין נסך אלא מה שמע מחוץ הירושלמי שיש לחוש למשנה
ראשונה לשמא יחזיר גרגותיו לגת או למשנה אחרונה לשמא ממשיך ממנו
אכל ר"י פי' שיש להקל ולומר שאירושלמי לא אסר אלא בנת
בעטות יפה ויש בה יין הרבה ויכא לימשך ממנה בקל אכל בגיגית שלט
אין בהם יין כל כך לפי שאינם דרוכות יפה ולא חיישין להמעכה
ורבינו יהודה פי' דהירושלמי קאי אמשנה אחרונה וכו' שהמשיכו ממנו
כבר נעשה יין ולפיכך נאסר כהעלמת העין דלא לחוש שמה החזיר
כלי הכור או גרגותיו לגת והיה דר' חנין נמי קאי אמתני' דקתני ירד
לכור מה שצנור אסור והשאר מותר והשם איכא למיחש בזה
דכיון שירד היין מן הגת לכוור יש לחוש שמה יחזיר כלי הכור וגרגותיו
לגת ולכך נרץ שלא יעלים ישראל עיניו ועוד כתב רבינו יהודה ו"ל
ומאלד יש להחמיר בצ"ד המעכה והמחמיר (א) לתת סדן על הגיגית
ולמלאות הגיגית ולחומתה תנא עליו ברכה ויש שהיו רוצין למלאו חן
בעיני העובד סוככים והיו העובד סוככים דורכים עמהם בגיגית
קודם המעכה ושמע ר' יעקב והקפיד ור"ה לנדחם אם לא ישמעו וישונו
ולא יעשו עוד כך כי אולי אסרו לפי משנה אחרונה דריכה קודם
המעכה אטו אחר המעכה אפי' דלא גוררין לקמן צ"ר ליה אטו לא צ"ר
לידיה וא"כ יש להחמיר שלא לדרוך עובד סוככים יין ישראל כלל
ועוד שמה ידירין לומר לאחר שיתחיל היין למשך בגיגית עמהם לפי רש"י
וכ"נ דבזחא שעושין העובד סוככים בגיגית למשך היין חסוב המעכה
כמו גרגותיו והקונה יין מנגות העובד סוככים נרץ ליהרר שלא
תהא ברוח בגיגית ודוקא ברוח גדולה כעין פי חצית לא חשב המעכה
מאחר שהענבים נמשכים דרך שם עס היין: אין בוצרין עס העובד
סוככים בנת. פי' וה"ה עס ישראל עשושה פירותיו בטומאה
דאיכא תרתי דמסייע ידי עובדי עבירה ועוד שגורם הטומאה
ולכן לא אנטרין למיתני נמי הא אכל קשיא למה נרץ למיתני
אין דורכין עס ישראל עס שיראל וכו' פשיטא השתא אין בוצרין
עס העובד סוככים דליכא אלא גרם טומאה דרבנן דריכה עס
ישראל דאיכא סיוע טומאה דאורייתא לא כ"ש ו"ל דלפי מאי
דפרישית דאורייתא כסוף דריכה נחא דאנטרין לאשמעין
שאסור לסייע ידי עובדי עבירה אפי' שצד התחיל בעבירה:

גמ' א מ"י פ"ב מהל'
תחומות הלכה:
ב [מ"י פ"ח מהל'
בסורס הל' יג]:
גמ' א מ"י פ"ח מהל'
תחומות הלכה:
א פתח דלון קתני טור
ש"ע י"ד ס"י קנ"ט פ"ו:
ס ד מ"י שם כ"ח טור
ש"ע שם פ"ק כ:
סא ה מ"י שם ש"ע
שם פ"ק כ:

רבינו חננאל

כו אמר רב הווא אין
כיון שהתחיל לימשך אם
נצע בו עובד סוככים
נעשה יין נסך ואי הווא
תנן לוקחין גת בעטות
מן העובד סוככים אף
על פי שטול ונותן
בידו לתוך התפוח ונה
נצע בו העובד סוככים
וקתני לוקחין ופריקין
בנת פקוקה גת שדריכה
עובד סוככים והיה גת
סחומה שלא נמשך היין
ממנה כלל ונטול מתוך
הגת הענבים הדרוכים
ונותן לתפוח והתחמיר
כיון כלי הוא כדנתן
בספקה חסדי ותפוח
היה כאמצע המוכח
ונותן הענבים הדרוכים
בתפוח להקיש (עליו)
עליהם הקרה לטחוטם
היין עדיו לא נמשך
לפירק תאני לוקחין. חוב
מקשין ירד בכור מה
שכבור אסור והשאר
מותר הנה אין נאסר
במשיכתו אלא בירדתו
לכור. ופירש רב הווא
האי במשנה ראשונה ואנא
דאמר כמשנה אחרונה
התניא היו אומרין אין
בוצרין עס העובד סוככים
לגת. שאסור לגרם
טומאה לחולין שארין
ישראל ואין דורכין עס
ישראל העושה פירותיו
בטומאה שאסור לסייע
ידי עובדי עבירה אבל
דורכין עס העובד סוככים
בנת משום דרב הווא

